

ERDEM ANILAN

FATİH

Ateşin soğuk yüzü

DESTEK YAYINEVİ: 323

EDEBİYAT: 91

FATİH / ERDEM ANILAN

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Editör: Ayten Koçal

Kapak Tasarım: İlknur Muştu

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Destek Yayınları: Mart 2013

Yayıncı Sertifika No: 13226

ISBN 978-605-4771-23-3

© Destek Yayınevi

İnönü Cad. 33/4 Gümüşsuyu Beyoğlu / İstanbul

Tel:(0212) 252 22 42

Fax:(0212) 252 22 43

www.destekyayinlari.com

info@destekyayinlari.com

[facebook.com/ DestekYayinevi](https://facebook.com/DestekYayinevi)

twitter.com/destekyayinlari

İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Matbaa Sertifika No: 10614

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna – Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 496 11 11

ERDEM ANILAN

FATİH

Ateşin soğuk yüzü

Oğlum Ali Umut'a

30 Mart 1432

Edirne...

Çiçekler ve otlar bazen doğudan esen rüzgâra teslim oluyor, ardından tükenmez bir yaşam sevinciyle yorulmak bilmeden tekrar doğruluyorlardı. Yerden havalanan tozu ve duman bulutlarını üzerinde toplayan mavi ve sarı çiçeklerin altındaki toprağın bereketi içini ısıtıyordu esmer tenli, geniş yüzlü sultanın. Sarayın büyük bahçesinin ucundaki tepeye çıkmış, elleri göğsünde, vadiye kadar uzanan şehri tepeden seyrediyordu. Hafif çekik gözlerini kıstı. Uzun, gölgesiz ağaçların üzerinde yükseldiği, rüzgârdan ve yağmurdan hırpalanmış beyaz damlı evlerin, ellerine bayat etmekleri sıkıştırmış yaşlı kadınların, toprağı eşeleleyen horozların, miskin uyuyan köpeklerin iç sıkı görüntülerine daldı bir süre. Tunca Nehri'nin doğudan gelen uğultusunu dinledi. Sıkılmıştı. Çatık duran siyah kaşları biraz daha çatıldı. Burmalı, sarma üsküflü sarığını düzeltip tepeden aşağı indi. Geniş avlak alanı ve ormanı geçtikten sonra durdu. Başını kaldırdı, ikinci katta hareket olup olmadığını anlamaya çalıştı. Islak çimleri ezerek yürüdü, çevresine iri siyah kayalar dizilmiş ana kapıdan girip, kesme beyaz taşlarla örülmüş merdivenleri çıktı. Avluya bakan koridorda sıralanmış odaların birinin önünde durdu. Kendisini görünce, saygıyla selamladıktan sonra hızla odaya dalan kadınların telaşlı halinden doğumun yakın olduğunu anladı. İçeriden taşan gürültü giderek artıyordu. Hizmetçiler, ebeler yatağın çevresinde dört dönüyor, odaya durmadan sıcak su ve bez taşınyordu. Merdivenlerin başında hekim Maestro Jacabo'yu gördü. Uzun boyu, uzun burnu ve hafif kambur sayılabilecek sırtından fırlamış kürek kemikleriyle

taşralı bir Yahudi'yi andıran Jacabo, yengeç yürüyüşüyle yaklaştı. Her ayrıntıyı yakalayan simsiyah gözlerini sultana dikti:

“Sultanım, mesele yok, her şey yolunda. Daye Hatun da orada, içiniz rahat olsun.”

Daye Hatun, gözlerini simsıkı yummuş olan Hüma Hatun'un terli alnına yapışan koyu kumral saçlarını düzeltip terini kurularken yerinde duramıyordu. Yuvarlak baldırlarına ve paytak yürüyüşüne rağmen kıpır kıpırdı. Hüma Hatun'a, “İkın, daha çok ıkın” diye bağı- rıyor, bir yandan da ebenin doğacak çocuğu çekmeye çalışan ellerini dikkatle takip ediyordu. Nihayet bitmişti... Her tarafı kana bulanmış, gözleri kapalı bir erkek bebek... İlk çılgılığını atmıştı temizlenip tuzla- nırken. Daye Hatun, ebeden bebeği dikkatle aldı, annesinin kucağına dikkatlice bıraktıktan sonra dışarıda bekleyen sultana müjdeyi verdi:

“Bir oğlunuz daha oldu...”

Sultan içeri girdiğinde Hüma Hatun'un gözlerinden yaşlar bo- şanıyor, “Çok şükür” diye tekrarlayıp duruyordu. Sağlıklı bir do- ğum olmuştu. Bebeğin kokusunu içine çekti. Az sonra içeri giren sultan, kaftanının ağırlığına aldırmadan kavuğunu çıkarıp eğildi ve Hüma Hatun'u alnından öptü. Ahmet Çelebi, Alaeddin Ali Çelebi ve üçüncü erkek çocuk... Genç padişah doğrulurken, oğluna ba- kıp gözlerini kıstı. “Mehmed Çelebi olacak adı” dedi usulca. Küçük şehzadenin kulağına ezan okudu ve fısıltıyla adını üç kez tekrarladı. “Yedi gün yedi gece şenlik var, davullar duyursun kendini!” dedi.

Devletin ileri gelenlerinin bulunduğu mecliste iki rekât şükür namazı kılarken, Mehmed'in de diğer oğulları gibi izinden yürü- mesini diledi. Kolay değil, doğuda da, batıda da zorlu cephele- de ciddi mücadeleler yürütmüştü. Dirlik ve düzenin korunması gereken bir imparatorluktu söz konusu olan. Daha da büyümeli, güçlenmeliydi. Oğullarından hangisine kismet olacaktı kim bilir...

Odadan çıktı. Gökyüzü ağır, yeşilimsi renkteydi. Büyük bahçeyi ikiye bölen küçük ırmağın üzerindeki korkuluklu köprüyü geçti. Köp- rünün sonundaki tepeye çıkıp, her zaman yaptığı gibi köyün arkasında uzayıp giden şehre baktı. Camilerin minareleri puslu havanın içinden

gizemli şekilde yükseliyor, evlerin bacalarından dumanlar tütüyordu. Otsu soğanlı bitkilerle doldurduğu “tavuk ormanı”na yöneldi. Toprağı eşeleyene ve buldukları her şeyi didikleyen tavukların arasından geçerken biraz ileride ağaca yaslanmış, elindeki ayvayı yeleğine sürterek temizlemeye çalışan Ciriaco de Pizzicollî’yi gördü. Arada bir başını kaldırıp saraya bakıyordu. Murad, “İyice baksın” dedi kendi kendine. İmparatorluğun şanına yakışan bir saraydı çünkü. Ne diyordu Batılılar? “Dışarı kapalı bir şato gibi...” Pizzicollî de bir İtalyan, yani Avrupalı olduğuna göre... Epey olmuştü ülkesinden geleli. Türklere çok benziyordu bu adam, belki de ondan dolayı kanı ısınmış, edebiyat ve kültür karma heyetine katılmasını rica etmişti. Nasıl da büyülenmişti sarayı gezdirirken. Dile kolay, yüz on yedi oda, yirmi bir divanhane, on sekiz hamam, sekiz mescit, on yedi büyük kapı, on üç koğuş, dört kiler, beş mutfak ve on yedi kasır... İtalyan’ın ağzı bir karış açık kalmıştı. “Sultanım, yemekle bitmez buralar” demişti hatta. Pizzicollî, ısırmaya çalıştığı ayvaya dalmış, sultanı fark etmemişti. Gerçi sultan da sohbet edecek havada değildi şimdi. Sağındaki ağaç koridoruna girip, yüksek duvarlara paralel şekilde yürüdü. “Kule-köşk”ün, Adalet Kasrı’nın önünde durdu. Hamileliğinin ilk zamanlarında Hüma Hatun’la yürüyüş yaparlardı burada. Karısı bebeğin büyümeye başlattığı karnını okşarken, “Ne yüksek bu bina” diye hayret etmişti. Öyle masum ve çocuksu konuşmuştu ki, o an bu kadını sevdiğini düşünmüştü. Haklıymış sevmekte, bir erkek çocuk daha vermişti işte. 1424’te Bolu tarafında karşılaşmışlardı Candaroğlu kuvvetleriyle. İbrahim Bey’i yenmesi zor olmamıştı. Sinop’a çekildikten sonra pişman olmuş, affını istemişti İbrahim Bey. Oğlu Tacettin, İbrahim Bey’in güzelliği ile ünlü kızını, Hatice Alime Hüma Hatun’u şer’i nikâhla vermeyi teklif etmişti. Kadınla birlikte çeşit çeşit hediye de yollamıştı. Kastamonu Çayırcık köyünde yapmıştı düğünü. Karısını, pek çok hediye ile Bursa’ya göndermişti sonra. Olanları hatırladıkça gülümsüyordu. Bir kız almışlardı ama karşılığında üç kız vermişlerdi. Kız kardeşlerinden biri İbrahim Bey’in oğlu İsmail Bey’e gitmişti, birisi Anadolu Beylerbeyi Karaca Paşa’ya, üçüncü de Çandarlızade Halil Paşa’nın oğlu Mah-

mut Çelebi'ye... Allah'tan düğünlerin hepsi aynı anda yapılmıştı. Yoksa yanmıştı Osmanlı hazinesi. Bir yıl içinde çetin bir savaş ve dört düğün. Asıl davullar şimdi vuracaktı, oğlu için... Geceler boyu susmamıştı davullar. Neşeli havalar çalınıyor, fakirlere altın dağıtılıyordu. Meydanlarda ateşler yakılıyor, ucu çatal kalın dalların arasına yerleştirilen koyunlar, danalar ağır ağır dönüyor, iştah kabartıcı kokular yayarak kızarıyordu. Geniş halkalar oluşturan insanlar eğleniyor, bir süre sonra yere serili sofraların başına oturuyor, dua ettikten sonra içoğlanlarının önlerine koyduğu yiyeceklere saldırıyordu. Testilerle ayrılar taşınıyor, büyük sinilere yığılmış kızarmış etler aklıktan durmadan yutkunan insanların önüne bırakılıyordu. Sofra artıkları için çevrede dolanıp duran kedi ve köpeklerin sayısı giderek artarken, çatık kaşlı bir çavuş kendine vazife edinmiş olacak ki, önüne gelen hayvana tekme atıyordu.

Gürültülerin ulaşamadığı haremdeki padişah odasının üç koridor ötesindeki Daye Hatun'un odası mütevazı ama Mehmed'in en iyi şekilde bakılması için her olanağa sahipti. Günün büyük bölümünde birkaç oda öteden Hüma Hatun da geliyordu yanına. Daye, hemen çayları dolduruyor, kuru incir ve meyve atıştırıyorlardı. Daye Hatun, bazen bebeğin yumuşak, uzun burnunu hafifçe sıkıyor, "On sene sonra yandı buradaki kızlar" diye neşeyle espri yapıyordu. Üç yaşına basan Mehmed, tahta kılıç ve kalkan ile uçları kesilmiş oklarla oyalanıyordu. Daye, Hüma Hatun'a, "İçimde öyle bir his var ki..." dedi, boşalan fincanına göz atarken. "Başka bir şey. Şehzadeyi emzirirken fark ettim ilk olarak. Sonra hep bunu düşündüm, bak görüyorum."

"Neymiş o?" Merakla kafasını fincana uzatmıştı Hüma Hatun. Sanki orada geleceğe dair kehanetler görecekmış gibi heyecanlanmıştı.

"Bu çocuk..." dedi Mehmed'i işaret ederek. "O, yarının şahı olacak. Bugün burada, haremimizde çocukluk günlerini geçiriyor, yarın ise kendisine yazılan kaderin atıyla er meydanına çıkacak. Allah'ın ebedi gölgesi onu koruyacak. Asıl söylemek istediğim, çok ama çok büyük bir iş başaracak..."

Odaya giren kızlarağası konuşmalarını böldü:

“Sultanımız Hüma Hatun’u ve Daye Hatun’u yanına çağırırlar.”

Murad, karısının omzunu tuttu, birkaç adım böyle yürüdüler. “Benim yapılacak çok işim var” dedi Murad. “Siz de sarayda kapalı kaldınız, sıkıldınız. Güzel bir seyahate çıkmanızı istedim. Mesela Amasya’ya, Ahmet Çelebi’nin yanına... Alaeddin’in görev yeri yakında belli olur. Bu boşlukta kalıp sıkılmasın buralarda, onu da götürün. Amasya’nın havası hem size hem şehzadeye iyi gelecektir.”

Hüma Hatun Daye’ye baktı, ellerini ağızlarına götürüp hafifçe kıkırdadılar. Murad, ters ters bakınca ikisi de ciddileşti. Hüma Hatun, sultanın zaman zaman olduğu gibi kendilerini belli bir süre uzaklaştırmak istediğini anlamıştı... Bal rengi gözlerini sultana dikti:

“Siz yoksa başınızdan defetmeye mi çalışıyorsunuz beni?”

“Hiç olur mu öyle şey. Hadi, fazla oyalanmayın, arabalarınızı hazırlattım bile.”

Hüma Hatun çok iyi biliyordu ki Edirne’den uzaklaştıkları anda sultan bir cariyeyi koynuna alacaktı hemen. Arada bir yapıyordu bunu ve kendisinin itiraz etmeye hakkı yoktu. Ne olursa olsun bir kadının en büyük becerisi kıskanmaktı ve kendisi de yüreğine bastırarak bu gizemli duyguyu örtmeye çalışıyordu. Sultanın ziyaretine gitmelerini istediği Ahmed Çelebi... Sultan kendisini Bursa’ya gönderdiğinde yapmıştı yapacağını. Bir cariyenin doğum yatağına düşürmüştü Ahmed’i. Erken saatte yatağına çekildi ve bir süre düşüncelere daldı. Başlarda ne kadar dert ediyordu. Hoş, artık aldırımıyordu. Sarayın ve sultan karılarının kaderi böyleydi. İyi ki Daye vardı, o olmasaydı kime sığınacaktı, kim onu neşelendirecek, dert ortaklığı yapacaktı. Sultanın kadını olmak da zordu tabii. Ağırbaşlı davranan, herkesle samimi muhabbetler kurmayan bir görüntüde olmalıydı... Haremdeki kadınlara mesafeli duruyordu. Daye ise kalbinin tüm derinliklerini biliyordu. Çok farklıydı, çok özel bir insandı. Sabahı zor etmişti. Horozların cırtlak seslerini beklemeden kalktı. Dört araba ile yirmi askerden oluşan konvoy onları bekliyordu. Daye, Alaeddin’i ve Mehmed’i hazırlamıştı çok-

tan. Sultan, onları yolcu ederken, “Alaeddin’i Mehmed’e emanet ediyorum” dedi gülerek.

Atlar kuyruklarını sallarken koşumlardaki küçük çingirakların sesi duyuldu, kamçılar şakladı. Güneş çoktan göz kamaştıran mavi bir perdenin gerisinde batmaya başlamıştı. Yollar belli belirsiz, mavi bir pusun içinde görünmez hale gelmişti. Mısır tarlalarının üzerinde dalgalanan sıcak hava titreşerek kaprisli bir şekilde ileriye, geriye sallanıyordu. Erimiş gümüş rengine ince bir şerit gibi akan nehir, kalın ve yeşil sazlıkların gölgesinde kıvrılarak ilerliyordu. Arada sırada uzaklardan, kapıyı tıklatma seslerini andıran çekirgelerin muhabbeti kulaklarına kadar geliyordu. İki gece, üç gün... Her ne kadar rahat ve neşeli bir sohbet havasında sürse de yolculuk, ikisinin de beli ve kasıkları ağrımıştı. Mola verdiklerinde bile kurulan seyyar helalarda güvenlik endişesi nedeniyle yeteri kadar kalmadıkları için bazı rahatsızlıklar yaşıyorlardı. Nihayet sık ağaçların çevrelediği toprak yoldan tırmanıp vadiye doğru inmeye başladıklarında Hüma Hatun’a sarılmıştı Daye.

Manisa sınırlarına girmişlerdi. Arabaların penceresine yüzünü yapıştıran Mehmed, camilere, türbelere, imarethanelere, adım başı sağda solda görülen vaiz İranlı dervişlere anlamsızca bakıyor, ilgisini çeken bir hareket, bir hayvan veya dere gördüğünde yüzüne minik yumruklar atıyordu. Hüma Hatun, oğlunun alışkanlık haline getirdiği bu harekete anlam veremiyordu. Keza Daye de çözememişti, “Çocukluk halleri, geçer” demişti sadece. Hüma Hatun, yol boyunca uslu oturan ve her fırsatta uykuya dalan Alaeddin’in üzerini örterken Daye heyecanla, “Vardık sayılır” dedi. Dili dışarı çıkmış atlar, Yeşilirmak’ın kıyısını aşıp yemyeşil araziden tekrar tırmanmaya başladığında, kalenin hemen yanında ihtişamla kendini gösteren valilik sarayı da görüldü. Hüma Hatun’un yüzü asıldı birden. Ne de olsa Ahmed Çelebi, sultanın bir cariyeden doğan oğluydu. Üvey oğlu da olsa şefkat göstermek yapısında vardı ama yine de valilik sarayına yaklaşırken kıskançlık duyguları depreşmişti. Daye, Hüma Hatun’un aklından geçen-

leri okumuş gibi, “Sıkmayın canınızı, hiçbir evlat kendi isteğiyle dünyaya gelmiyor” dedi. Ahmed Çelebi avluya çıkmış bekliyordu. Saygıyla yaklaşıp Hüma Hatun’un elini öptü ve arabadan inmesine yardım etti. Çekik gözlü, esmer tenli şehzadenin boyu epey atmış, yakışıklı bir delikanlı olmuştu ama yüzünde renk yoktu. Solgundu, sonbahar yaprakları gibi mecalsiz sanki. O an Ahmed sırtını döndü ve öksürmeye başladı. Alaeddin koşarak ağabeyine sarılmak istedi ama şehzadenin sarsılarak öksürmesi buna engel oldu. Daye Hatun’un kucağındaki Mehmed, ciğerlerinden tuhaf sesler çıkaran ağabeyine şaşkınlıkla bakıyordu. Ter içinde kalan Ahmed Çelebi, gırtlığını temizledikten sonra gülümsedi:

“Kusura bakmayın, fena soğuk almışım. İçeri geçelim, buyurun.”

Sakin geçen günler tekdüzeliğe mahkûm olsa da Mehmed’in eğitimi kusursuz şekilde veriliyordu. Valilik sarayında ağırlığı olan İranlı hocalar şehzadenin üzerine titriyordu. Okumayı sevmeye başlamıştı Mehmed. Özellikle farklı dinleri anlatan kitaplar, astronomi ve Yunan felsefesi oldukça ilgisini çekiyordu. Bir de Ahmed Çelebi’nin haremindeki kızlar tabii. Ahmed’in odasına girip çıkan kızların peşinden yürüyordu bazen. Kızların Ahmed’in odasına neden gittiklerine aklı henüz ermiyordu ama dikkatli gözleri her ayrıntıyı yakalamaya çalışıyordu. Bazen Alaeddin ile zaman geçiriyordu, kimi zaman da büyük masaya kurulan sofrada annesinin, sütninesinin, kardeşlerinin her hareketini sakince izliyordu. Daye’nin ağzına tıktığı yengeç veya ıstakozun beyaz etini iştahla çiğniyordu.

“Kardeşin pek konuşkan değil” demişti Hüma Hatun, tabağındaki kabak dolmasını parçalara ayırmakla uğraşan Ahmed’e. Süzgün gözleriyle ekmeği dişleyen Mehmed’e gülümseyerek baktı Ahmed. Ayağa kalktı ve ellerini yukarı açtı:

“Neden konuşmuyor bu büyük aslan! Saltanat ve haşmet incisidir oysa. Yüce sultanın kerem ve affının mirasçısı, padişahımızın devletlu oğullarının en küçüğü...”

Herkes kahkahaya boğulmuştu bir anda. Ahmed ise konuşmasını tamamlamamış, öksürük nöbetine yakalanmıştı. Daye

yerinden fırladı, hizmetçiye fırsat vermeden fincana doldurduğu suyu Ahmed'e uzattı. Ahmed, Daye'nin elini tutarak destek aldı ve sandalyesine oturdu.

Daye, gözlerini kısarak ağabeyini izleyen Mehmed'e kaygıyla baktı. Çocuk aklıydı onunki henüz ama doğanın tüm seslerini, yıldızlı gökyüzünü, şafağın büründüğü kızıllığı, hışırdayan yaprakları, patlayan fırtınaları, tatlı ay ışığıyla gerçek ve yaşayan doğayı, her şeyi algılardı çocuklar. Yemekten sonra şehzadeleri uyutmaya odaya çıktıklarında Daye, "Kendinizi üzmeyin artık" dedi usulca. "Biraz sonra yürüyüşe çıkalım, temiz havaya ihtiyacımız var."

Valilik konağının bahçesine çıktıklarında iyimser bir hava karşıladı onları. Ilık havanın, tatlı esen rüzgârın koynunda oynayıyordu doğa. Gecenin renkleri vardı; o renklerin ve seslerin içinde eriyen hoş kokulu çimenlerin aromasını soludular bol bol. Hüma Hatun, karanlığa gömülmüş ağaçların gölgelerini izledi bir süre. İpeksi yosun halı gibi görünen o ağaçların, aydan yansıyan zümrüt akisler arasında oynayan altın ışınların altında durmak gerçekten de hoştu.

"Ahmed'in durumunu iyi görmedim. Sanki..."

Daye sözlerini tamamlayamadan ortamın bu büyüsunü Ahmed Velebi'den yayılan kesik sesler bozdu. Aralıksız, boğuk naraların eşlik ettiği öksürükleri durmuyordu. Şiddeti daha da artmıştı.

Hüma Hatun dayanamayacaktı:

"Odamıza çıkıp pencereleri sımsıkı kapatalım. Bu ses içimi acıtıyor. Hekimlerle de konuşalım yarın."

Kahvaltıda bir araya geldiklerinde Hüma Hatun ve Daye dehşete düştü. Ahmed Çelebi bir gecede bu kadar kilo kaybı yaşayabilir miydi? Hüma Hatun, Ahmed'in hızlı çöküşüne tanık olmaktan dolayı şaşkın ve tedirgindi. Hekimler soruna çare bulmaya çalışıyorlardı belki ama henüz hiçbir şey sonuç vermemişti. Yakalandığı illet kısa zamanda Ahmed'i öyle değiştirdi ki, küçük şehzade Mehmed bile anlamsız bakıyordu ağabeyine. Topu topu üç hafta içinde yakışıklılığı ve yapılı vücudundan eser kalmayan Ahmed'in neredeyse bir deri bir kemik kalmış, içe göçmüş veremli göğsü,

boğuk ve sonu gelmeyen öksürüklere de dayanamıyordu. Aşırı ağrısı vardı, inliyordu durmadan. Boğazını temizleyip balgam çıkarırken, parçalanacakmış hissini veren hasta ciğerlerini korumak istiyormuşçasına kasıklarını tutup duruyordu. Hekimlerin ilaçlarıyla bir süre iyileşmiş gibi göründüyse de hastalığı bir türlü dindirilemeyen Ahmed Çelebi, yatağa mahkûm yaşıyordu. Mehmed, bir sabah sarayda giderek artan gürültüler üzerine yatağından sıçradı. Telaşlı sesler, hıçkırıklar, bildik feryatlar... Kadınların hummalı koşuşturmaları... Ayak birbirine karışıyor, giderek çoğalıyordu. Minik ayaklarını sarkıtıp kalktı ve kapıya yöneldi. Annesi kapı ağzında duruyor, ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Mehmed'i görünce Daye Hatun'u çağırdı. Mehmed'i omzundan tutup içeri iten Daye Hatun odaya girip kapıyı kapattı. Bir süre sonra Hüma Hatun yüzü sapsarı halde döndü. Yutkunamıyordu, gözleri doluydu. Yatağa çöker gibi oturdu:

“Şehzade Ahmed... Gece ruhunu teslim etmiş.”

Şehzadeler türbesine defnedilen ağabeyinin ölümü Mehmed'de en küçük bir etki yaratmamıştı. Doğal, sıradan bir olaydı sanki. Annesinin, Daye Hatun'un canhıraş feryatları... Kulaklarını kapatıyordu sinirle. Bu denli bağırarak ne vardı? Hele ağabeyinin ölümünü duyup koşarak gelen babasının birden kederlere boğulması... Ne diyordu sultan yeri gelince... “Erkek adam güçlü olmalı, ağlamamalı” diyordu. Diyordu da neredeyse kadınlar kadar belli ediyordu üzüntüsünü. Gerçekten de oğlunu kaybetmenin acısı durgunlaştırmıştı sultanı. Havada ümitsiz bir hüznün dolaşıyordu... “İmkânsız günlere doğru yol almak böyle bir duygu olmalı” diyordu kendi kendine. Organları kemiksiz kalmıştı sanki, ürperti veren bir ter yağmuru fanilasını sırtına yapıştırıyordu. Sık sık derin nefesler alıyor, oğlunu unutması ve devlet işlerine ağırlık vermesinin gerekliliğini sayıklar gibi tekrarlayıp duruyordu. Edirne'ye döndüğünde, gecelerce ipeksi örtünün düzgünlüğünü bile bozmadan yatağına uzanıyor, “Silkinmek gerek” diyordu defalarca. Bir yudum su içmeyi, bir süre boş boş baktığı kadehi

elinin tersiyle itmeyi alışkanlık haline getirmişti. Başı fena halde ağrıyordu. Kulak damarlarındaki kan tökezliyor, bulutlanan bey-nine incecik, karanlık örtü yayılıyordu. Bu karanlık örtü sadece oğlunun acısını değil, Macaristan, Sırbistan ve Eflak'ı da taşıyordu yatağına kadar. Bunlarla ittifak yapan Karaman beyi İbrahim Bey'e bile anında müdahalede bulunmamış, kimsenin anlamadığı bir şekilde beklemişti. Karaman beyinin üzerine yürüyecekti, tekrar dimdik ayağa kalkan sultan olacaktı.

Yaptı da...

Çıktığı bu sefer sırasında saraydaki gibi kendini dinlememiş, üzüntüsünü içine atmaktan kurtulmuştu. Hekim Jacabo'nun tavsiyesiydi aslında. Sefere çıkmadan önce sarayda bir araya gelmiş, konuşmuşlardı. İtalyan hekimin pembe gözkapakları tiki varmış gibi sürekli inip kalkıyor, uzun ve zayıf parmakları sallanıp dururken soluksuz kalana kadar anlatıyor, tavsiyelerde bulunuyordu. Hekim, "Savaşa çıkmalısınız" demişti. İlk anda anlamsız, hatta komik bulmuştu bu sözleri. Şimdi arkasında bıraktığı cesetlere gururla bakarken, "İyi hekimmiş gerçekten" diyordu. Savaş onu kendine getirmiş, acılarını seyreletmişti. Kısa sürmüştü çarpışma. Hezimete uğratmıştı İbrahim Bey'i. Bununla da kalmamış, esirlerin tümünü astırmış, Karaman beyini destekleyen köylerden topladığı kızları askerlerine hediye etmişti. Zafer, işbirlikçi ülkelere gözdağı olmuş, Sultan Murad'ın yeri geldiğinde ne kadar acımasız ve zalim olabileceğini görmüşlerdi. Sultan, öyle bir ahitname almıştı ki İbrahim Bey'den, gözü korkan Sırp ve Eflak hükümdarları uzun müzakerelerden sonra Osmanlı tabiiyetine girmeyi kabul etmişti. Barış içinde yaşamak istiyorlardı.

Daha ne olsun! Rahatlamıştı ve öldürmek yılgın ruhunu dirltilmişti.

Artık iki oğlunun beyliklerini düzenleyebilirdi. Alaeddin ile ayrılık vakti gelmişti. Manisa sancak beyliği artık altı yaşından gün alan Mehmed'e verilmişti. Alaeddin ise Amasya'ya atanmıştı.

1439...

Sarayın bütün mumları ve meşaleleri yakılmış, beş ana meydan aydınlatılmıştı. Penceresinden aydınlık avluya yansıyan gölgelere bakan Sultan Murad düşünceliydi. Sarayda önemli değişikliklerin vakti gelmişti ona göre. Devlet yeniden yapılanmalı, çürük olan her şey ayıklanmalıydı. Özellikle vezirlerin ve ulemanın durumu... Bir anda olmazdı belki ama zamana yayarak meselelerin üstesinden gelebilirdi. Son zamanlardaki gevşeme hiç hoş değildi. Kan değişikliğine ihtiyaç vardı. Sadrazamlık makamından başlamalıydı işe. Mehmed Paşa iyi, hoş insandı ama yetersizdi. Zaten görevden alınması yönünde baskılar vardı. Bazı köklü ve soylu Türk aileleri, Rum kökenli, sonradan dönme devlet adamlarından rahatsız olduklarını bizzat sultanın huzurunda dile getiriyorlardı. Saraya aileleri temsilen giden heyetlerin ardı arkası kesilmiyor, bu da büyük bir baskı yaratıyordu. Türk olmayı ister kendileri istemiş olsun ister zorla Türk yapılmış olsunlar, devlet makamlarına, ordunun üst kademelerine göreve getirilmeleri husumetlere neden oluyordu bu çevrelere göre. Sultan, baktı olacak gibi değil, Amasyalı Koca Mehmed Paşa'yı görevden almakla ilk adımı attı. Belki de bilmeden büyük bir iyilik yapmış, Mehmed Paşa sonları hep ölümle noktalanan sadrazamlar arasına girmekten kurtulmuştu. O güne kadar sadrazamlık görevini kim üstlendiyse önünde sonunda öldürülmüş ama istisnalar hariç, vezirlerin hayallerini bu görev süslemişti. Batılılar da, eski Osmanlılar da anlam veremiyordu kadercilik, şan, mevki arzusuyla yanıp tutuşan adayları; ölümü göze almak pahasına reddetmiyorlardı sadrazamlığı. Halkın sadrazamlar hakkında ne düşündüğünü anlamak için ise sarayın dışına bakmak gerekiyordu. Öteden beri vezirlerin herhangi bir mahalleye veya çarşıya gittikleri görülmemişti. Mehmed Paşa, azledildikten sonra bu fırsatı bulmuş, Edirne'nin merkezinde sıralı esnafın dizildiği, bedestene benzeyen çarşıda küçük bir gezintiye çıkmıştı. Dar sokaklardan yürürken o çevrede hatırı sayılır bir dervişle karşılaşmış, birlikte çay içip sohbet etmişlerdi.

Konu bir ara aptallık üzerine yoğunlaşınca Mehmed Paşa sormuştu:

“Bildiğiniz en aptal insan kim?”

Derviş, kendinden emin şekilde cevaplamıştı:

“Kusura bakmayın ama sizsiniz ulu vezir. Çünkü bu makama gelebilmek için elinizden geleni yaptınız. Oysa sizden önceki vezirin kanayan kalbinin yanından geçtiniz. O kalp de ondan öncekinin kalbinin bulunduğu yerde yatıyordu.”

Derviş, Mehmed Paşa'nın şaşkın bakışlarına aldırmadan acıyla konuşmuştu sonra:

“Gerçi ölümlerde bile iltimasınız var. Mesela siz üç tuğa sahip olacak kadar yüksek mevkideyseniz ve idam edilmişseniz kelleniz sarayın orta kapısındaki mermer sütunun üzerindeki gümüş tabakta sergilenir. Daha düşük makamlı vezirin kellesi ise birinci kapının önündeki tahta tabağa konuyor. Eğer onun altında biri idam edilirse o da tabaktan mahrum kalıyor ve kellesi yere bırakılıyor. Zavallı memurlara gelince, eyaletlerde idam edilmişse, tuzlu suda yüzen kellesi başkente gönderiliyor. Ne olursa olsun kelle gidecek olsa da o makam hırsından vazgeçmeniz mümkün olmuyor..”

Derviş, vezire ilginç bir tespiti de iletmişti:

“Her Müslüman Kuran'ı Allah'ın ifşası olarak görüyor. Orada gerekli bilgilerin zaten verildiğini düşünüyor. Dolayısıyla sorgulama inancın gerisinde kaldığından ilahiyatın ve hayatın gelişmesine sekte vuruyor. İbadetle yetinen Müslümanlar ahlakın da doğal olarak ibadet içinde olduğuna inanıyor ve ahlaki değerler geri plana itiliyor..”

Mehmed Paşa, dervişin sözlerinden ne anlaması gerektiğini çok iyi biliyordu bilmesine ama mührü yeni sadrazama teslim ederken duygularının etkisinde kalmıştı. Hiç hesapta olmayan birini, Çandarlı Halil Paşa'yı sadrazam yapmıştı sultan. Türk kökenli olması, sultanın seçiminde etkili olmuştu. Kendisi Türk olmaya bilirdi, ancak üstlendiği vazifeyi hakkıyla yerine getirmişti. Koca Mehmed Paşa içsel huzursuzluğuyla baş başa kalıp kenara çekilmiş, ani bir kararla Amasya'ya dönmüştü. Anlaşılan dokuz yıl boyunca yürüttüğü sadrazamlık görevinden azledilmesi çok ağırına